

บทที่ 2

การแบ่งประเภทหน้าที่ภาษา

เนื้อหาโดยสังเขป

2.0 คำนำ

2.1 การจำแนกหน้าที่ภาษาของเทราเกอร์คและเพรดต์

2.1.1 การใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อื่นทำตามที่เสนอหรือหน้าที่เชิงวจนกรรม (speech acts)

2.1.2 การใช้ภาษาเพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความคิดความเข้าใจตรงกัน หรือหน้าที่สรรค์-สร้างโลกทัศน์ร่วมกัน

2.1.3 การใช้ภาษาเพื่อตั้งชื่อโมโนติ (concept) และสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

2.1.4 สรุปเชิงวิจารณ์

2.2 การจำแนกหน้าที่ภาษาของคล้าคและคล้าค

2.2.1 วจนกรรม (Speech Acts)

2.2.1.1 ถ้อยคำซึ่งยังผลให้เกิดการกระทำ (Performative Utterances)

2.2.1.2 คำยืนยัน คำถามและคำสั่ง (Declaratives, Interrogatives and Imperatives)

2.2.1.3 วจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อม (Direct and Indirect Speech Acts)

2.2.2 เนื้อหาสารัตถะ (Propositional Content)

2.2.3 โครงสร้างลำดับใจความ (Thematic Structure)

2.2.3.1 ใจความเก่าและใจความใหม่ (Given and New Information)

2.2.3.2 ภาคประธานและภาคแสดง (Subject and Predicate)

2.2.3.3 ความนำและความเสริม (Frame and Insert)

2.3 บทสรุป

2.4 แบบฝึกหัดทบทวน

จุดประสงค์

หลังจากเรียนบทเรียนนี้แล้วนักศึกษาจะสามารถ

1. จำแนกหน้าที่ภาษาตามความเห็นของเทราเกอร์ตและแพรตต์ได้

2. อธิบายความหมายของวลีต่อไปนี้ได้

ภาษาทำหน้าที่สรรคสร้างโลกทัศน์ร่วมกัน

การใช้ภาษาเพื่อตั้งชื่อมโนคติและสิ่งต่าง ๆ

3. บอกคำจำกัดความของคำต่อไปนี้ได้

วจนกรรม

วจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อม

เนื้อหาสารัตถะ

โครงสร้างลำดับใจความ

4. ระบุการจำแนกหน้าที่ภาษาตามความเห็นของคล้าคและคล้าคไค้

5. บอกความแตกต่างทางด้านความหมายของคำว่า "Speech Acts" ตามความเห็นของเทราเกอร์ตและแพรตต์เปรียบเทียบกับความเห็นของคล้าค-และคล้าคไค้

6. อธิบายโดยสังเขปได้ว่าใจความเก่าและใจความใหม่ ความนำและความเสริมคืออะไร

7. ระบุได้ว่าปัญหาซึ่งเกิดจากการนิยามคำ "theme, rheme" ตามความเห็นของนักภาษาศาสตร์คืออะไรบ้าง

8. ระบุจุดเด่นในการจำแนกหน้าที่ภาษาของเทราเกอร์ตและแพรตต์ และของคล้าคและคล้าคไค้

2.0 คำนำ

ในบทที่แล้ว เราได้กล่าวถึงนันททัศนะของนักภาษาศาสตร์ในเรื่องความหมายของหน้าที่ภาษา หน้าที่ภาษามีคำจำกัดความต่าง ๆ กันไป นอกจากจะมีความเห็นแตกต่างกันในการนิยามหน้าที่ภาษาแล้ว นักภาษาศาสตร์ยังจำแนกหน้าที่ภาษาแตกต่างกันอีกด้วย บ้างก็แบ่งหน้าที่ภาษาออกเป็น 3 แง่มุมอย่างกว้าง ๆ บ้างก็แยกแยะรายละเอียดของแต่ละแง่มุมออกไปอีก ตัวอย่างการแบ่งประเภทหน้าที่ภาษาที่เราจะยกมากล่าวในบทนี้ เป็นการจำแนกหน้าที่ภาษาของ เทราเกิร์ตและแพรตต์ (1980) และของคล้าคและคล้าค (1977) ต่างได้ยกทฤษฎีประกอบการแบ่งหน้าที่ภาษาของตนพร้อมตัวอย่างประกอบโดยพิศดาร ตัวอย่างที่หยิบยกมาอยู่ในระดับหน่วยประโยคเป็นพื้น

2.1 การจำแนกหน้าที่ภาษาของเทราเกิร์ตและแพรตต์

สำหรับเทราเกิร์ตและแพรตต์ (1980) การใช้ภาษาและหน้าที่ภาษามีความหมายอย่างเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ทั้งสองใช้ศัพท์ทั้ง 2 คำสลับกันไปในการแบ่งประเภทหน้าที่ภาษาของตน เทราเกิร์ตและแพรตต์แบ่งหน้าที่ภาษาออกเป็น 3 ประเภท โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้

- 2.1.1 การใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อื่นทำตามที่ตนบอกหรือหน้าที่เชิงวจนกรรม (speech acts)
- 2.1.2 การใช้ภาษาเพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความคิดความเข้าใจตรงกัน
- 2.1.3 การใช้ภาษาเพื่อตั้ง เชื่อมโนมตี (concept) และสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม

2.1.1 หน้าที่เชิงวจนกรรม

เทราเกิร์ตและแพรตต์ (1980) คิดว่าภาษาก็คือการกระทำของเราในสถานการณ์แวดล้อมแต่ละสถานการณ์ (action in context) หมายความว่าเมื่อคนเราพูดจากันแต่ละครั้งในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เราต้องการให้สำเร็จผลอะไรบางอย่าง ไม่ว่าจะพูดจาแบบใดก็ตาม เช่น โดยการอธิบาย พรรณนาความ หรือวิพากษ์วิจารณ์ ฯลฯ เราใช้ถ้อยคำเป็นเครื่องมือกระทำการ

อย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้น หากจะมองในอีกแง่หนึ่ง ประโยคใด ๆ ก็ตามที่ผู้พูดคนหนึ่งพูดขึ้น ถือว่าเป็นกิจ (act) ที่กระทำโดยผู้พูดนั่นเอง ฉะนั้นถ้อยคำหรือภาษาก็คือการกระทำ (act) ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์แวดล้อมสถานการณ์หนึ่ง ๆ ผู้ที่ยังกิจกรรมนั้นให้เกิดขึ้นจะเป็นตัวผู้พูดเองก็ได้ หรือผู้พูด ๆ เพื่อให้ผู้อื่นทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดขึ้นก็ได้ การที่ผู้พูดใช้ถ้อยคำ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดขึ้น หรือใช้ภาษาเป็นเครื่องมือให้ผู้อื่นทำกิจอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้น เราเรียกภาษาที่ทำหน้าที่ประเภทนี้ว่า หน้าที่ของภาษาเชิงวจนกรรม วจนกรรม หรือถ้อยคำอันยังกิจให้เกิดขึ้นนั้น อาจจะเป็นการให้คำมั่นสัญญาต่อกัน การตกลงตามแผนงานที่วางไว้ อาจจะเป็นการบอกกล่าว การวินิจฉัย การทักทาย วจนกรรมประการหลังนี้ชี้ให้เห็น หน้าที่ประการหนึ่งของภาษาเมื่อเรานำภาษาไปใช้ กล่าวคือเราสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนโดยการทักทายกัน

2.1.2 หน้าที่สรรค์สร้างโลกทัศน์ร่วมกัน

หน้าที่ภาษาประเภทนี้มองเห็นได้ไม่ชัดเจนเท่าประเภทแรก ภาษาทำหน้าที่ สรรค์สร้างโลกทัศน์ร่วมกันหมายความว่า ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างใช้ภาษาเพื่อสร้างความคิดความเข้าใจให้ตรงกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อเรากับเพื่อนช่วยกันจัดโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียน เพื่อนกำลัง ยืนประจัญหน้าเราบอกเราว่า "เลื่อนเก้าอี้ตัวนี้ไปทางซ้ายหน่อย" เราก็จะขยับเก้าอี้ไปทาง ซ้ายมือของเพื่อนเรา ซึ่งตรงกับขวามือของเรา นั่นคือเราจะต้องมองสถานการณ์ขณะนั้นตาม สายตาของเพื่อนเรา เอาทิศทางทางเห็นของเขาเป็นหลัก หรืออีกนัยหนึ่ง เมื่อเพื่อนเรากล่าว เช่นนั้นก็หมายความว่า เขาเชื่อเชิญเราให้เข้าไปร่วมโลกทัศน์เดียวกับเขา ให้มองเหตุการณ์ใน ทัศนะเดียวกับที่เขา มองอยู่ นอกเหนือจากตัวอย่างข้างต้นนี้แล้ว ในภาษาของเรายังมีพวกสำนวน ชี้เฉพาะอื่น ๆ (index) ซึ่งเราใช้เพื่อสร้างความเข้าใจเหตุการณ์ให้ตรงกัน เช่นคำว่า นี่ นั่น ที่นี่ ที่นั่น หรือคำว่า มา ไป นำมานี้ เอาไปโน่น ทางขวา ทางซ้าย คำเหล่านี้ล้วนเป็นส่วน ที่ผู้พูดใช้เรียกผู้ฟังให้เข้ามาร่วมคิด หรืออย่างน้อยก็ร่วมตีความสถานการณ์ตรงหน้าให้เป็นแนวเดียวกับผู้พูด ดังนั้นทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างอยู่ในฐานะร่วมกันสร้างความเข้าใจในหัวข้อสนทนานั้น ให้ตรงกัน

2.1.3 หน้าที่ตั้งชื่อโนมดิและสิ่งต่าง ๆ

เราใช้ภาษาเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม หน้าที่ส่วนนี้จัดเป็นหน้าที่ตั้งเดิมของภาษาที่เดียว เพราะการขานชื่อสิ่งใดได้ถูกต้องเสมือนเปิดโอกาสให้ผู้ขานชื่อมีอำนาจควบคุมสิ่งนั้น ตัวอย่างเช่น เด็กเล็กชอบเรียกชื่อวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ไม่รู้หยุด การที่เด็กเล็กทำเช่นนั้นเข้าใจว่าส่วนหนึ่งเป็นความพยายามที่จะมีอำนาจเหนือสิ่งนั้น อำนาจที่เกิดจากการรู้จักสิ่งนั้นและเรียกขานชื่อสิ่งนั้นได้ถูก เป็นอำนาจควบคุมด้วยภาษานั้นเอง นอกจากนั้นเรายังมีวิธีควบคุมสิ่งต่าง ๆ ด้วยภาษาอีกวิธีหนึ่ง ได้แก่ การให้คำจำกัดความและพรรณาส่งนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ประโยค เสียง ไวยากรณ์ โครงสร้างผิวเป็นศัพท์ทางสาขาภาษาศาสตร์ที่มีคำจำกัดความโดยเฉพาะคำว่าฟังก์ชัน ไคสแกวร์เป็นศัพท์เฉพาะ มินิยามเฉพาะคำ บ่งบอกความหมายโดยเฉพาะเจาะจง เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2.1.4 สรุปเชิงวิจารณ์

เทราเกิร์ตและแพรตต์ (1980) แบ่งหน้าที่ภาษาเป็น 3 ประเภท หน้าที่ภาษาประเภทแรกมีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ หน้าที่เชิงวจนกรรม คือการที่เรากระทำกิจอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดขึ้นโดยการใช้ภาษา หรืออาศัยภาษาเป็นเครื่องมือให้ผู้อื่นก่อกิจอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดขึ้น ทั้งเทราเกิร์ตและแพรตต์ได้แนวคิดหน้าที่ภาษาแนวนั้นจากทฤษฎีวจนกรรมของออสติน (Austin 1962) และเซิร์ล (Searle 1969) โดยนำมาเรียบเรียงเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่ายขึ้น ทฤษฎีวจนกรรมนี้มีอิทธิพลต่อแนวความคิดจำแนกหน้าที่ภาษาของนักภาษาศาสตร์หลายท่าน คล้าคและคล้าค (1977) เองก็จัดหน้าที่เชิงวจนกรรมนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของหน้าที่ภาษา

หน้าที่ภาษาอีก 2 ประเภทที่เทราเกิร์ตและแพรตต์เสนอได้แก่ หน้าที่สรรคสร้างโลกทัศน์ร่วมกันและหน้าที่ตั้งชื่อโนมดิและสิ่งต่าง ๆ ประเภทหลังสุดนี้เป็นหน้าที่พื้นฐานดั้งเดิมของภาษามาจากความเชื่อที่ว่า คนเรายานนามสิ่งต่าง ๆ รอบตัวทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพราะการเรียกชื่อสิ่งใดได้แสดงว่าผู้เรียกรู้จักสิ่งนั้นดี ทำให้ผู้เรียกบังเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีอำนาจเหนือสิ่งนั้น ปัจจุบันหน้าที่ภาษาสำหรับใช้เรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ มีความสำคัญลดน้อยลงเมื่อ

เทียบกับหน้าที่ภาษาเชิงวจนกรรม ทฤษฎีวจนกรรมของออสตินและเซิร์ลมีน้ำหนักมากกว่า กล่าวคือ เรามักความเห็นคล้ายตามทฤษฎีวจนกรรมที่ว่า คนเราใช้ภาษาหรือเอื้อนเอ่ยวาจาออกมาแต่ละครั้ง เพื่อยังผลให้เกิดการกระทำขึ้น จะด้วยตนเองหรือโดยผู้อื่นก็ตาม ทฤษฎีนี้มีน้ำหนักมากกว่าข้อสมมติฐานที่ว่า คนเราใช้ภาษาเพื่อตั้งชื่อและขานชื่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

สำหรับหน้าที่ภาษาที่สำคัญอันคับสอง เทราเกิร์ตและแพรตต์เสนอไว้ว่า ภาษาทำหน้าที่สรรคสร้างโลกทัศน์ของผู้พูดและผู้ฟังให้เกิดความคิดความเข้าใจตรงกัน เป็นข้อเสนอที่น่าสนใจ เพิ่มบทบาทสำคัญแก่สำนวนชี้เฉพาะหรือดัชนีพจน์ (index) ทั้งหลาย ซึ่งก่อนหน้านั้นเรามองข้ามสำนวนเหล่านั้นไป คิดว่าเป็นคำวิเศษณ์เหมือนกับคำวิเศษณ์ทั้งหลายในภาษา แท้จริงแล้วสำนวนเหล่านั้นจะจงทำหน้าที่สร้างความคิดความเข้าใจระหว่างผู้พูดและผู้ฟังให้เกิดขึ้นตรงกัน เช่น เมื่อผู้พูดกล่าวว่า "เอาผ้าที่บิดแล้วมาตากที่นี่แล้วเอางังไปคว่ำไว้ตรงโน้น" ทั้งผู้พูดและผู้ฟังย่อมต้องมีความเข้าใจตรงกันแล้วว่าที่นี่และตรงโน้น นั้นจะต้องมองจากทิศทางของผู้พูดเป็นหลัก เมื่อตำรวจในกรุงปารีสสอบถามนักท่องเที่ยวยุโรปมาถามทางไปพิพิธภัณฑลพรวร์ว่า "เดินไปตามถนนสายนี้ เลี้ยวขวาเมื่อถึงสี่แยกไฟสัญญาณแรก" ในกรณีนี้ ประการแรก ทั้งตำรวจและนักท่องเที่ยวดังกล่าวต้องรู้และเข้าใจความหมายคำว่า "ขวา" ประการที่สอง นักท่องเที่ยวดังกล่าวต้องทำความเข้าใจด้วยว่าตนอยู่ในฐานะผู้ฟัง ตำรวจทำหน้าที่ผู้บอกทาง และคำว่าเลี้ยวขวานั้น ผู้พูดหมายถึงตัวนักท่องเที่ยวนั้นเป็นผู้ทำอาการเลี้ยวขวาโดยยึดมือขวาของนักท่องเที่ยวนั้นเป็นหลัก โดยสรุปแล้วหน้าที่ภาษาส่วนที่สรรคสร้างโลกทัศน์ของผู้พูดและผู้ฟังให้เข้าใจตรงกันนั้น เป็นข้อเสนอที่น่าสนใจมากที่สุดในการบรรดาหน้าที่ภาษาสามประเภทที่เตราเกิร์ตและแพรตต์เสนอมา

เราอาจสรุปการแบ่งประเภทหน้าที่ภาษาตามความเห็นของเตราเกิร์ตและแพรตต์เป็นแผนภาพดังต่อไปนี้

2.2 การจำแนกหน้าที่ภาษาของคล้าคและคล้าค (1977)

ในทัศนะของคล้าคและคล้าค หน้าที่ภาษามี 3 แง่มุมให้มอง (aspects) ดังต่อไปนี้

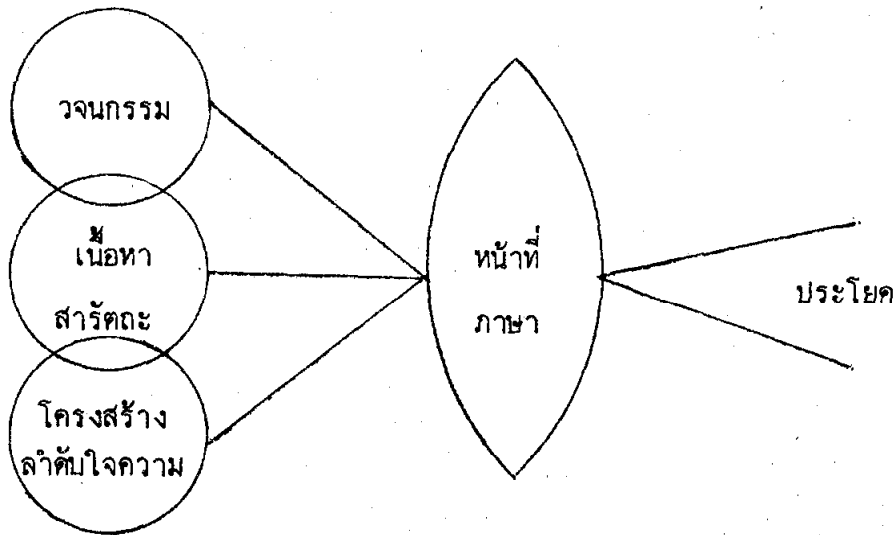
2.2.1 วจนกรรม (Speech Acts)

2.2.2 เนื้อหาสารัตถะ (Propositional Content)

2.2.3 โครงสร้างลำดับใจความ (Thematic Structure)

หน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมนี้สัมพันธ์กันอย่างไร คล้าคและคล้าคอธิบายว่าในขณะที่ผู้พูดและผู้ฟังดำเนินการสนทนาอยู่นั้น ภายในสมองของเขาทั้งสองซึ่งบรรจุความรู้ลึกลับก็คือนั้น มีหน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมทำหน้าที่เกี่ยวข้องกันและกันอย่างแน่นหนา หน้าที่ทั้ง 3 แง่มุมได้แก่หน้าที่บ่งบอกเจตนาของผู้พูด สื่อความคิดที่ผู้พูดต้องการแสดงออก และสะท้อนความรู้ความเข้าใจของผู้ฟังในขณะนั้น หากกล่าวเป็นขั้นตอนในรายละเอียดก็อธิบายได้ว่าในขั้นต้น ผู้พูดตั้งเจตนาหรือมีความตั้งใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก่อน เจตนาในเรื่องดังกล่าวนี้ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ด้วย ฉะนั้นถ้อยคำหรือประโยคที่ผู้พูดเอ่ยออกมาก็จะต้องสะท้อนเจตนาหรือความตั้งใจของเขาในเรื่องนั้น ๆ เมื่อใดก็ตามที่ภาษาทำหน้าที่ในแง่มุมนี้ เราเรียกว่าวจนกรรม (speech acts) คือการกระทำด้วยเจตนา การกระทำที่สำเร็จผลโดยใช้ถ้อยคำเป็นสื่อตามเจตนาที่ตั้งไว้ ขึ้นต่อมา ผู้พูดต้องการถ่ายทอดความคิดบางอย่างไปยังผู้ฟัง ฉะนั้นประโยคที่เขาเลือกพูดก็ย่อมสะท้อนแนวความคิดที่ผู้ฟังมีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของ สภาวะการณ์ เหตุการณ์ และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นรอบตัวเขา เมื่อประโยคทำหน้าที่ในแง่มุมนี้ เราเรียกว่าหน้าที่ส่วนที่เป็นเนื้อหาสารัตถะ (propositional content) ขั้นสุดท้าย ผู้พูดต้องพอจะคาดได้ว่าขณะนั้นผู้ฟังกำลังคิดอะไรอยู่ และผู้ฟังต้องการให้หัวข้อสนทนามุ่งไปทางไหน ประโยคที่ผู้พูดเลือกพูดจะต้องสะท้อนความคิดเหล่านั้นเช่นกัน เมื่อภาษาทำหน้าที่ในแง่มุมนี้ เราเรียกว่าหน้าที่แง่ลำดับใจความ

เราอาจสรุปหน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมและความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ทั้ง 3 แง่มุมออกมาเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

คล้าคและคล้าคยังแบ่งหน้าที่ภาษาแต่ละแง่มุมแยกย่อยออกไปอีกดังนี้

2.2.1 วจนกรรมประกอบด้วย

2.2.1 .1 ถ้อยคำซึ่งยังผลให้เกิดการกระทำขึ้น (Performative Utterances)

2.2.1.2 คำยืนยัน คำถามและคำสั่ง (Declaratives, Interrogatives and Imperatives)

2.2.1.3 วจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อม (Direct and Indirect Speech Acts)

2.2.2 เนื้อหาสาระ

2.2.3 โครงสร้างลำดับใจความประกอบด้วย

2.2.3.1 ใจความเก่าและใจความใหม่ (Given and New Information)

2.2.3.2 ภาคประธานและภาคแสดง (Subject and Predicate)

2.2.3.3 ความนำและความเสริม (Frame and Insert)

2.2.1 วจนกรรม (Speech Acts)

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ประโยคแต่ละประโยคที่เราพูดออกไปจะทำหน้าที่เฉพาะอย่าง เป็นต้นว่า เพื่อแจ้งให้ผู้ฟังทราบ เพื่อเตือนผู้ฟัง เพื่อสั่งการ เพื่อถามเอาข้อเท็จจริง หรือเพื่อ-

ขอบคุณผู้ฟังสำหรับความมีน้ำใจของเขา หน้าที่ประโยคดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งต่อการสื่อความกัน ผู้พูดนั้นคาดหวังให้ผู้ฟังรับรู้ว่ ประโยคที่เขาพูดออกไปนั้นทำหน้าที่อะไร และผู้ฟังสนองตอบได้ถูกต้องเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผู้พูดตั้งคำถาม เขาก็คาดว่าผู้ฟังคงตระหนักดีว่าคำถามนั้นคือ คำร้องขอทราบข่าวสารเรื่องราวนั่นเอง หากผู้ฟังไม่ออกว่าผู้พูดมีเจตนาอย่างไร ผู้ฟังก็อาจเข้าใจ "ความ" ผิดไป แม้เขาจะให้ยินทุกถ้อยคำที่ผู้พูด ๆ ประโยคที่สื่อความและสะท้อนเจตนาของผู้พูดเช่นนี้ เราจะบรรยายลักษณะว่าอย่างไร แต่ละประโยคจะทำหน้าที่เฉพาะอย่างใดอย่างไร คำถามเหล่านี้ได้เคยมีนักภาษาศาสตร์บางท่านคิดหาคำตอบบ้างแล้วคือออสติน ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ How to do things with words (Austin 1962) อีกท่านหนึ่งคือ เซิร์ลในหนังสือชื่อ Speech acts (Searle 1969)

2.2.1.1 ถ้อยคำซึ่งยังผลให้เกิดการกระทำขึ้น (Performative Utterances)

คล้ายคลึงและคล้ายประมวลทักษะของออสตินและเซิร์ลออกมาเป็นทฤษฎีวาทกรรมได้ว่า ทุกครั้งที่คนเราเอื้อนเอ่ยแต่ละประโยค เรามุ่งบรรลุผลอะไรบางอย่างโดยอาศัยคำพูดของเรานั้นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้พูดทุกคนทำวาทกรรมคือใช้คำพูดเพื่อกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เกิดขึ้น ประโยคที่คนเราพูดเพื่อยังผลให้เกิดขึ้นนี้ มักมีคุณสมบัติด้านโครงสร้างคล้าย ๆ กันเป็นพื้นฐาน กล่าวคือจะประกอบด้วยคำกริยาซึ่งก่อให้เกิดการกระทำขึ้น (performative verb) หมายถึงคำกริยาซึ่งทำหน้าที่ครบถ้วนตามที่ผู้พูดมุ่งหมายหรือตั้งเจตนาไว้ คำกริยาเหล่านี้ได้แก่คำว่า แต่งตั้ง สั่ง มอบให้ ตักเตือน เร่งเร้า ประกาศ เสนอชื่อ ประทับ ขอโทษ ขอบุญ แสดงความยินดี ทักทาย ขอร้อง ยืนยันและบอกกล่าว ตัวอย่างคำกริยาเหล่านี้ในรูปประโยคได้แก่

(1) ผู้พิพากษากล่าวกับนักโทษ

ศาลพิพากษาให้จำเลยติดคุกมีกำหนด 5 ปี

(2) บาทหลวงผู้ประกอบพิธีแต่งงานกล่าวกับคู่สมรส

ในนามของพระเจ้าเป็นเจ้า ข้าพเจ้าขอประกาศให้ท่านทั้งสองเป็นสามีภรรยา กัน
ตั้งแต่นี้

(3) แฟนฟุตบอลพูดกับเพื่อน

ฉันว่าทีมปลาโลมาแพ้นะ ๆ พนันกันไหมละ สัก 15 เหรียญเป็นไง

(4) ลูกหม่พุกกับผู้ให้ยืมเงิน

ผมสัญญาว่าจะจ่าย 50 เหรียญ ให้คุณในวันที่ 1 กรกฎาคม

(Clark and Clark 1977 : 26)

2.2.1.2 คำยืนยัน คำถามและคำสั่ง (Declaratives, Interrogatives, and Imperatives)

การยั้งกิจให้เกิดขึ้นด้วยวาจาในที่นิยมใช้กันมากมีอยู่ 3 รูป คือ ยืนยัน ถามไถ่ และสั่งการ คำกล่าวและคำกล่าวท้วงอย่างประโยคต่อไปนี้ประกอบการแบ่งย่อยประเภทวจนกรรม ของคน

- (5) ก. ช้างนอกฝนกำลังตก (ยืนยัน)
 ข. ใครประคิษฐ์เตาอบแบบแพรงกลิน (ถามไถ่)
 ค. ยืนนิ่ง ๆ (สั่งการ)

โดยปกติวจนกรรมประเภทยืนยันจะอยู่ในรูปประโยคบอกเล่า (declaratives) วจนกรรมประเภทถามไถ่จะอยู่ในรูปประโยคคำถาม (interrogatives) และการยั้งกิจกรรม ให้เกิดขึ้นโดยการสั่งการหรือวจนกรรมสั่งการจะอยู่ในรูปประโยคคำสั่ง (imperatives)

2.2.1.3 วจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อม (Direct and Indirect Speech Acts)

คำกล่าวและคำกล่าวแบ่งวจนกรรมออกเป็น 3 ส่วนย่อย ส่วนสุดท้ายที่เขาทั้งสองเน้น คือลักษณะของวจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อม ตัวอย่างของวจนกรรมโดยตรงได้แก่การออกคำสั่ง ให้ใครคนหนึ่งทำอะไรบางอย่างให้โดยใช้รูปประโยคคำสั่ง เช่น "เปิดประตู" แต่ในชีวิตประจำวันของเรา นั้น เราสามารถออกคำสั่งโดยใช้รูปประโยคแบบอื่น เป็นต้นว่าใช้ในรูปประโยคบอกเล่า คำถาม ตัวอย่างเช่น

- วจนกรรมโดยอ้อม : คุณช่วยเปิดประตูให้หน่อยได้ไหม?
 : คุณจะว่าอะไรไหมถ้าจะขอให้เปิดประตู?
 : ควรเปิดประตูนะ
 : ทำไมถึงไม่เปิดประตู?

- : คุณลืมทำอะไรเอ่ย?
- : เปิดประตูจะดีกว่ามั่ง
- : คุณจะ เปิดประตูเดี๋ยวนี้หรือจะมีเรื่อง
- : ในนี้ร้อนจัง

(Clark and Clark 1977 : 28)

ความแตกต่างระหว่างวจนกรรมโดยตรงและโดยอ้อมก็คือ วจนกรรมโดยตรงใช้รูปโครงสร้างประโยคที่สร้างขึ้นเฉพาะกิจนั้น ๆ เช่น ใช้รูปประโยคคำสั่งเพื่อสั่งการ ตัวอย่างเช่น "เปิดประตู" ส่วนวจนกรรมโดยอ้อมหมายถึงการใช้โครงสร้างประโยครูปอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รูปประโยคคำสั่งเพื่อให้ผู้อื่นเปิดประตูให้ ดังตัวอย่างข้างต้นนี้ รูปประโยคเหล่านี้เมื่อใช้ถูกสถานการณ์ก็จะบังเกิดผล แม้ว่าแต่ละรูปจะแตกต่างกันบ้างในแง่ระดับความสุภาพ ความตรงไปตรงมา ฯลฯ

คำถามที่ชวนคิดต่อมาก็คือ ผู้ฟังรู้ได้อย่างไรว่าควรตีความประโยคที่ได้ยินไปทางไหน ผู้พูดเล่ามีวิธีการเลือกประโยคที่จะพูดอย่างไรจึงจะแน่ใจว่าผู้ฟังตีความได้ถูกต้อง คำตอบก็คือ ทั้งผู้พูดผู้ฟังต้องอาศัย เหตุปัจจัยหลายด้าน ตั้งแต่ตัวผู้พูดเองจะต้องใช้กระสวนทำนองเสียงที่เหมาะสม และอาศัยสถานการณ์ในตอนนั้นบ่งบอกผู้ฟังว่าผู้ฟังควร เลือกตีความอย่างไร ทางฝ่ายผู้ฟังเล่าเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าจำเป็นต้องอาศัย เหตุปัจจัยเหล่านั้น เช่นกัน

2.2.2 เนื้อหาสารัตถะ (Propositional Content)

หน้าที่ของประโยคที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ บ่งบอกความคิดซึ่งใช้สร้างวจนกรรม ปกติเราสื่อความคิด (idea) เหล่านี้โดยให้ส่วนที่เป็นเนื้อหาสารัตถะ บางครั้งก็เรียกว่าเนื้อหาความคิด (ideational content) ส่วนที่เราเรียกว่าเนื้อหาสารัตถะของประโยคใดประโยคหนึ่งนั้นแท้จริงแล้วก็คือการรวมส่วนที่เป็นสารัตถะต่าง ๆ ของประโยคนั้นเข้าด้วยกันนั่นเอง คล้าคและคล้าค (1977 : 29) ยกตัวอย่างประโยค The young troops defeated the army ว่าประกอบด้วยส่วนที่เป็นสารัตถะ 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนหนึ่งคือส่วนที่แสดงว่า The troops were young. อีกส่วนหนึ่งแสดงให้ทราบว่า The troops defeated the army. เมื่อนำสารัตถะสองส่วนมารวมกัน ก็จะสื่อความตามที่ต้องการให้ผู้ฟังรับทราบ

ส่วนที่เป็นสารัตถะ (proposition) มีหน้าที่พื้นฐาน 3 ประการ และจะทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสามหน้าที่นี้ เวินเดลอร์ (Vendler, 1967) เสนอว่าสารัตถะทำหน้าที่บอกสภาวะการณ์หรือเหตุการณ์ ทำหน้าที่บอกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะการณ์หรือเหตุการณ์นั้น ๆ หรือเป็นคุณสมบัติประกอบสารัตถะส่วนอื่น ๆ คล้าคและคล้าค (1977 : 29-30) ยกตัวอย่างประโยคที่แสดงหน้าที่ของสารัตถะทั้งสามหน้าที่ดังต่อไปนี้

สารัตถะของประโยค : The troops defeated the army.

หน้าที่แรก สารัตถะทำหน้าที่ระบุเหตุการณ์หนึ่ง ใช้ในฐานะหน่วยเติมเต็ม (complement) แทนที่คำนาม "Something" ในประโยค "Something took a long time." ตัวอย่างสารัตถะบอก เหตุการณ์ในประโยค (6)

(6) The troops' defeating of the army took a long time.

ฐานะ : หน่วยเติมเต็ม

หน้าที่ : ระบุเหตุการณ์หนึ่ง

สารัตถะอย่างเดียวกันนี้อาจใช้บอกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งก็ได้ เป็นต้นว่าเมื่อนำมาใช้ในฐานะหน่วยเติมเต็มแทนที่คำนาม "Something" ในประโยค "Something surprised the king." เราจะได้ประโยค (7)

(7) That the troops defeated the army surprised the king.

ฐานะ : หน่วยเติมเต็ม

หน้าที่ : บอกข้อเท็จจริง

อะไรเล่าที่ทำให้พระราชาทรงประหลาดใจ คำตอบคือข้อเท็จจริงที่ว่า "The troops defeated the army" หากใช้เหตุการณ์เรื่องการสู้รบไม่ ท้ายที่สุด เราใช้สารัตถะอย่างเดียวกันนี้ขยายคุณสมบัติของสารัตถะส่วนอื่น ๆ ก็ได้ เช่นตัวอย่างในประโยค (8)

(8) The troops that defeated the army were delighted.

ฐานะ : อนุประโยคขยายประโยคหลัก "the troops were delighted."

หน้าที่ : ขยายความประกอบสารัตถะอีกส่วนหนึ่งคือ "the troops were delighted."

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างสารัตถะของประโยคหนึ่ง ๆ ใช้งบอวกวักตูลิ่งของ สภาวการณ์ เหตุการณ์และข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบกันเข้าเป็นแกนความคิดอยู่เบื้องหลังประโยค หนึ่ง ๆ ส่วนที่เป็นตัวสารัตถะเองไม่ปรากฏให้เห็นในโครงสร้างผิว (surface structure) แต่อาศัยรูปคำ วลี และอนุประโยคในการแสดงออกซึ่งความคิด เนื่องจากถ้อยคำที่เราพูดออกมา มีลักษณะต่อเนื่อง ประกอบด้วยคำร้อยเรียงติดต่อกันไป สารัตถะที่เรามุ่งแสดงก็พลอยถูกบังคับให้ ต้องอยู่ในรูปบรรทัดเดียว ๆ ไปด้วย และนี่เองเป็นสาเหตุที่ทำให้ประโยคมีลักษณะซับซ้อน ปัญหา สำหรับผู้พูดก็คือ จะแสดงความคิดอ่านของคนออกมาในรูปกลุ่มคำที่ต่อเนื่องกันไปได้อย่างไร สำหรับผู้ฟัง ปัญหาของเขาก็คือ เมื่อได้ยินถ้อยคำร้อยเรียงเหล่านั้น ทำอย่างไรจึงจะเรียบเรียง ความจากถ้อยคำร้อยเรียงที่ตนได้ยินได้ฟังนั้นได้ ซึ่งทั้งสองเรื่องล้วนเป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้ง่ายนัก

2.2.3 โครงสร้างลำดับใจความ (Thematic Structure)

หน้าที่ภาษาแง่มุมสุดท้ายที่คล้าคและคล้าคเสนอไว้คือ หน้าที่จัดลำดับใจความใน ประโยค หน้าที่ภาษาแง่มุมนี้มีลักษณะอย่างไร มีความสำคัญอย่างไร ในการสนทนาระหว่างผู้พูด ผู้ฟัง ต้องอาศัยการลำดับใจความในประโยคอย่างไร คล้าคและคล้าคอธิบายว่าการสนทนาเป็นกิจกรรม ที่อาศัยความร่วมมือของสองฝ่ายคือผู้พูดและผู้ฟัง ฝ่ายผู้พูดคอยติดตามดูว่า เรื่องใดบ้างที่ผู้ฟังรู้แล้ว และเรื่องใดบ้างที่ผู้ฟังยังไม่ทราบ ผู้พูดย่อมพูดแต่สิ่งที่ผู้ฟังพอใจและเห็นว่ามีเหตุผลรับฟังได้ ใน ขณะเดียวกันผู้ฟังก็เรียนรู้ว่าอีกฝ่ายกำลังสื่อความใดมา กำลังขอร้องให้ตนทำอะไร หรือทั้งสอง ฝ่ายกำลังทำสัญญาเรื่องอะไรกันอยู่ เป็นต้น เมื่อใดก็ตามที่ผู้พูดพินิจพิจารณาภาวะจิตปัจจุบัน ของผู้ฟังดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ถือว่าผู้พูดกำลังพยายามลำดับใจความเรื่องส่งให้ผู้ฟัง ผู้เสนอ แนวความคิดเรื่องนี้ได้แก่ไมเคิล ฮัลลีย์ (1970, 1973) ซึ่งเรียกหน้าที่ภาษาส่วนนี้ว่าระบบ การจัดหัวเรื่องและการจัดสาระภายในประโยค

การที่ผู้พูดพยายามวินิจฉัยดูว่าผู้ฟังคิดอะไรอยู่ เขาตามเรื่องที่กำลังคุยกันได้แก่ ไทน์แล้วนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้และเป็นไปได้ นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงเช่น Charles Dickens ใช้วิธีการนี้อ่านใจแพนนวนิยายของเขา เขาป้อนข้อมูลที่ผู้อ่านควรรู้เป็นระยะ ๆ ไปตลอดเรื่อง ฉะนั้นเมื่อดำเนินเรื่องมาถึงจุดใดจุดหนึ่ง Dickens ย่อมคาดเดาได้ว่าผู้อ่านรู้เรื่องแค่ไหนแล้ว

และขณะนี้เขาสามารถเพิ่มเรื่องราวที่ผู้อ่านยังไม่รู้เข้าไปได้อีกมากขึ้นเพียงใด การลำดับใจความเรื่องจะทำได้ง่ายขึ้นถ้าเป็นการสนทนาวิสาสะประจำวัน เพราะผู้พูดไม่เพียงแต่รู้ว่าผู้ฟังทำอะไรไปแล้ว แต่เขารู้ด้วยว่าจะพูดอะไรให้ผู้ฟังได้ยินได้ฟังเป็นลำดับถัดไป

ตามความเห็นของคล๊าคและคล๊าค โครงสร้างลำดับใจความมีหน้าที่ 3 ประการด้วยกัน หน้าที่ประการแรกคือบอกลำดับใจความเก่าและใจความใหม่ (given and new information) ประการที่สองแสดงภาคประธานและภาคแสดง (subject and predicate) ประการที่สามบอกลำดับว่าใจความใดควรมาก่อนมาหลังอย่างไร นั่นคือใจความใดเป็นความนำและส่วนใดเป็นความเสริม (frame and insert)

2.2.3.1 ลำดับใจความเก่า-ใหม่ (Given and New Information)

ปกติผู้พูดจะลำดับใจความประโยคให้เหมาะกับผู้ฟัง คือเข้ากับเรื่องและผู้ฟังรู้อยู่แล้ว เช่นตัวอย่างจากประโยคแปลของคล๊าคและคล๊าค (1977 : 32) ต่อไปนี้

(9) น้องชายของคุณนั้นแหละเป็นคนขโมยเงินไป

การลำดับใจความในประโยค (9) นี้แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดคาดไว้แล้วว่าผู้ฟังรู้ว่าใครคนหนึ่งที่ขโมยเงินไป แต่ผู้ฟังยังไม่รู้ว่าใครคนนั้นคือน้องชายของเขาเอง จุดประสงค์ของผู้พูดประโยคข้างต้นนี้คือ ต้องการบอกผู้ฟังว่าเจ้าของขโมยก็คือน้องชายของเขา ผู้พูดไม่ได้ต้องการบอกเรื่องเงินที่ถูกขโมยเลย เราอาจแบ่งใจความของประโยค (9) ได้เป็น 2 ส่วนคือ

ใจความเก่า : ใครคนหนึ่งที่ขโมยเงินไปแล้ว

ใจความใหม่ : ใครคนนั้นคือน้องชายของคุณ

ลำดับใจความเก่าและใหม่แสดงออกในรูปโครงสร้างของประโยค ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับผู้พูดจะใช้ประโยคข้างต้นได้ถูกกาลเทศะหรือไม่ ถ้าผู้พูดลำดับใจความเสียใหม่เป็น

(10) ก็เงินนะที่น้องชายคุณขโมยไป

ใจความใหม่   ใจความเก่า

ลำดับใจความในประโยค (10) เปลี่ยนไป ผู้พูด ๆ ประโยคนี้คือเมื่อเขาทราบว่าผู้ฟังรู้แล้วว่าน้องชายของผู้ฟังขโมยอะไรบางอย่างไป แต่ยังไม่รู้ว่าของที่ขโมยไปคือเงิน เราจะ

เห็นได้ว่าประโยค (10) ใช้ได้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกับสถานการณ์ในประโยค (9)

ใจความใดเป็นความใหม่ ใจความใดเป็นความเก่าจะมีอะไรเป็นสัญญาณหรือเครื่องหมายแสดง ซัลลิเคย์ (1967) เสนอให้ดูที่การเน้นเสียงหรือค้ำน้ำหนักเสียงหนักที่คำใด ในประโยค (9) คำว่าน้องชายถูกเน้นเสียงมากกว่าคำใด คำนี้จึงเป็นจุดเน้นเสียง (focal stress) ในประโยค คำใดที่เป็นจุดเน้นจะบอกใจความใหม่เสมอ ส่วนที่เหลือในประโยคก็เป็นใจความเก่า จุดเน้นเสียง (ในที่นี้ใช้ขีดเส้นใต้คำ) จึงเป็นสัญญาณบอกว่าใจความใดเป็นใจความใหม่ในประโยค ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างเพิ่มเติมแสดงใจความใหม่

- (11) ก. น้องชายของคุณเป็นคนขโมยเงินไป
 ข. น้องชายคุณขโมยเงิน
 ค. เงินนั้นถูกน้องชายคุณขโมยไป

2.2.3.2 ภาคประธานและภาคแสดง (Subject and Predicate)

เวลาที่เราพูดคุยกัน เราจะเรียงเรียงประโยคให้เหมาะกับเรื่องที่เราพูด ส่วนที่หน้าหน้าขึ้นคือภาควิวยากรณ์ของประโยคได้แก่ ภาคประธานและภาคแสดงนั่นเอง ตัวอย่างที่แสดงหน้าหน้าส่วนของภาษาให้แก่ประโยคภาษาอังกฤษต่อไปนี้

(12) The police investigated the robbery.

(13) The robbery was investigated by the police.

ประโยค (12) และ (13) มีการเรียงเรียงประโยคต่างกัน ถ้าผู้พูดต้องการพูดถึงตำรวจและสิ่งทีตำรวจทำอยู่ เขาจะใช้รูปประโยค (12) แต่ถ้าเขาต้องการพูดเรื่องการโจรกรรมและสิ่งทีเกิดขึ้นกับการโจรกรรมครั้งนี้ เขาจะใช้รูปประโยค (13) แน่นอนว่าผู้พูดเรียงเรียงประโยคที่พูดออกมาแบบใด ผู้ฟังก็ย่อมรับรู้และรวบรวมความคามที่ได้ยินได้ฟังนั้น ดังนั้นภาคประธานและภาคแสดงในประโยคหนึ่ง ๆ จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การสนทนาแต่ละครั้งของกลุ่มสนทนาบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งภาคประธานและภาคแสดงช่วยให้กลุ่มสนทนาสามารถติดตามเรื่องที่อีกฝ่ายกำลังพูดถึงได้ตลอดเวลา

คล้ายคลึงและคล้ายคลึงกันว่าในประโยคภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ ภาคประธานมักจะเป็น
ใจความเก่าและภาคแสดงคือใจความใหม่ เช่นในประโยค (14)

(14) เด็กชายแดงสอຍมະມ່ວງ

ภาคประธาน ภาคแสดง

ใจความเก่า ใจความใหม่

ในประโยคข้างต้นนี้ ประธานคือเด็กชายแดง ซึ่งโดยปกติก็เป็นใจความเก่าและ
ภาคแสดงคือสอຍมະມ່ວງ ก็เป็นใจความใหม่ ลักษณะดังกล่าวนี้นับว่าสมเหตุผล เพราะโดยทั่วไป
ผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดกำลังพูดเรื่องใดอยู่ (ภาคประธาน) แต่ไม่รู้ว่าผู้พูดกำลังจะว่าอย่างไรเกี่ยวกับ
เรื่องนั้น (ภาคแสดง) ดังนั้นการเรียงประโยคโดยให้ภาคประธานเป็นส่วนใจความเก่า และให้
ภาคแสดงเป็นใจความใหม่จึงนับว่าเหมาะสม อย่างไรก็ตามคล้ายคลึงและคล้ายคลึงก็เตือนว่าประโยคใน
ภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มักจะเรียงรูปและใจความดังกล่าวมาข้างต้น แต่ก็มีการผันผวนไปเหมือนกัน
เป็นต้นว่าประโยค (15)

(15) The owners investigated the robbery.

ในประโยค (15) ใจความที่ผู้พูดต้องการจะบอกแก่ผู้ฟังก็คือ การที่เจ้าของ
ทรัพย์สินสอบสวนการโจรกรรมเสียเองอาจเป็นใจความใหม่สำหรับผู้ฟัง แต่สำหรับผู้พูดตัวเจ้าของ
หรือประธานของประโยคต่างหากเล่าที่เป็นจุดสนใจของเขา

ใจความใหม่สำหรับผู้ฟัง

The owners investigated the robbery.

จุดสนใจของผู้พูดเอง

หน้าที่ของภาษาส่วนที่แสดงใจความเก่า-ใหม่ก็คือ ส่วนที่เป็นไวยากรณ์ก็คือ จะมี
เครื่องหมายกำกับแยกต่างหากกัน เช่น ภาษาอังกฤษใช้การเน้นหนักเสียงแสดงใจความเก่า-
ใหม่ และใช้ตำแหน่งตลอดจนความสัมพันธ์อื่น ๆ ภายในประโยคแสดงภาคประธานและภาคแสดง

2.2.3.3 ความนำและความเสริม (Frame and Insert)

ในวงสนทนา เมื่อผู้พูดตั้งใจจะพูดถึงบางสิ่งที่พูดก่อนก่อนที่ประโยคย่อหมายถึงความนำ เขากำหนดพยายามบอกให้ผู้ฟังทราบว่าต้นเรื่องเริ่มตรงจุดไหน ข้อความส่วนที่เหลือในประโยคคือส่วนที่ผู้พูดใช้เสริมความเรื่องที่ตนกำลังพูด ฉะนั้นวลีที่ประโยคอาจเรียกว่าจุดตั้งต้นเรื่องหรือความนำ (frame) และส่วนที่เหลือในประโยคก็เป็นส่วนเสริมเรื่อง (insert) กล้ากและกล้าค (1977 : 34) ยกตัวอย่างประโยคในภาพอังกฤษแสดงส่วนที่เป็นความนำหรือจุดตั้งต้นเรื่อง (point of departure) ด้วยข้อความที่ขีดเส้นใต้ดังต่อไปนี้

- (16) a. On the film set Mr. Fields was delightful.
 b. Hardly ever did Mr. Fields crack a smile.
 d. Down his gullet went the last nip of gin.

ในตัวอย่างประโยค (16 a) ความนำได้แก่การปรากฏตัวของนายฟิลด์สบนจอภาพยนตร์ ซึ่งเปรียบประดุจการตีกรอบเรื่องที่จะพูดไว้ เรื่องที่จะพูดภายในกรอบเรื่อง ๆ นี้ก็คือ นายฟิลด์สมีความบ๊องบึ้ง ก้าวอีกนัยหนึ่งคือ คอเมียนายฟิลด์อยู่บนจอภาพยนตร์นั้นแหละ เขาจึงมีท่าทางว่าเรื่อง

เมื่ออยู่บนจอภาพยนตร์ นายฟิลด์มีท่าทางว่าเรื่อง

ความนำ

ความเสริม

ในประโยคตัวอย่าง (16 b) ก็เช่นกัน ผู้พูดนำเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ยากเหตุการณ์หนึ่ง แล้วจึงเสริมเรื่องต่อมาว่าเหตุการณ์ที่ทำได้ยากนั้นก็คือ การที่นายฟิลด์จะยิ้มสักครั้งนั่นเอง ประโยคภาษาไทยทำนองเดียวกันก็มี เช่น

ยากนักยากหนาที่นายฟิลด์จะ ยิ้มสักครั้ง

ความนำ

จุดตั้งต้นเรื่อง

ในอีกทัศนะประโยคโดยทั่วไป ความนำจะตรงกับภาคประธานและเป็นใจความเก่า ด้วย ตัวอย่างเช่น

เด็กชายแดงสอยมะม่วง

ประธาน

ใจความเก่า

ความนำ

เด็กชายแดงเป็นจุดนำเรื่อง ปกติจุดนำเรื่องเป็นสิ่งที่ผู้พูดต้องการพูดถึงซึ่งมักจะเป็นใจความที่ผู้ฟัง
 รู้อยู่ (เป็นใจความเก่า) อย่างไรก็ตาม ไม่นั่นอนเสมอไปที่ว่าประโยคเอกัตถทุกประโยคจะมี
 หน้าที่ทั้งสามส่วนอยู่ในใจความเดียวกัน คล้าคและคล้าค (1977 : 35) ยกตัวอย่างประโยคที่
 ความนำอยู่คนละส่วนกับภาคประธานและใจความเก่า

(17) Mr. Fields she met.

ประโยคข้างต้นนี้ตรงกับภาษาไทยว่า นายฟิลด์สต่างหากที่หล่อนได้พบ ความนำคือ
 นายฟิลด์ส แต่ภาคประธานของประโยคคือหล่อน ส่วนใจความเก่าได้แก่การที่เจ้าหล่อนพบใครคน
 หนึ่ง ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

<u>Mr. Fields</u>	<u>she met.</u>
ความนำ	ประธาน
	ใจความเก่า

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าใจความเก่า-ใหม่ก็คือ ภาคประธาน-ภาคแสดงก็คือ ความนำ
 และความเสริมก็คือล้วนเป็นหน้าที่ภาษาที่มีลักษณะเป็นคู่กัน แต่ละคู่ที่ทำหน้าที่แยกต่างหากจากกัน
 แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ใจความเก่า ประธานและความนำอาจจะตรงกันคือ เป็นความเดียวกัน

หน้าที่ภาษาส่วนที่เป็นความนำและความเสริมนั้น นักภาษาศาสตร์แต่ละท่านก็
 บรรยายลักษณะต่าง ๆ กันไป และเรียกชื่อแตกต่างกันไปด้วย บ้างก็เรียกหน้าที่ภาษาส่วนนี้ว่า
 หัวข้อเรื่อง (topic) และส่วนวิจารณ์ (comment) ฮัลลiday (Halliday 1967, 1973)
 เรียกระบบการจัดหัวข้อเรื่องภายในประโยคแบ่งเป็นต้นเรื่อง (theme) และส่วนขยาย (rheme)
 แต่ในบางตำรามีผู้ใช้คำว่า theme ในความหมายอื่น ๆ อีก คล้าคและคล้าคเสนอชื่อความนำ
 และความเสริม (frame and insert) เพื่อให้แตกต่างไปจากหน้าที่ภาษาอีกส่วนหนึ่งคือส่วน

ใจความเก่า-ใจความใหม่ อย่างไรก็ตามนักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่รวมทั้งคล้าคและคล้าคยอมรับว่า ยังมีความสับสนในเรื่องหน้าที่ภาษาส่วนน้อยอยู่มาก และอาจเป็นไปได้ว่าสาเหตุเนื่องมาจากหน้าที่ ส่วนนี้ของภาษามองไม่เห็นชัดในประโยคของภาษาบางภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ แต่ในภาษา บางภาษาเช่นภาษาจีน (Li and Thompson : 1975) หน้าที่ส่วนความนำและความเสริมมี บทบาทสำคัญเห็นได้ชัดเจนกว่า

2.3 สรุปเชิงวิจารณ์

เมื่อเทียบกับเทราเกอร์ตและแพรตต์ เราจะเห็นได้ว่าคล้าคและคล้าคศึกษาหน้าที่ ของภาษาอย่างละเอียดมากกว่าและเป็นลำดับขั้นตอนมากกว่าของเทราเกอร์ตและแพรตต์ สำหรับ หน้าที่ของภาษาคตามความเห็นของคล้าคและคล้าคมี 3 แง่มุมคือ วจนกรรม เนื้อหาสารัตถะและ โครงสร้างลำดับใจความ หน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมนี้คล้าคและคล้าครวบรวมเรียบเรียงมาจากข้อ คิดเห็นของนักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น วจนกรรมหรือการย้งกิจให้เกิดขึ้นโดยใช้คำคุณศัพท์ เรียบเรียงและสรุปจากทฤษฎีวจนกรรมของออสตินและเซิร์ล เรื่องเนื้อหาสารัตถะ (propositional content) หรือเนื้อหาความคิด (ideational content) นั้น คล้าคและคล้าคนำคำจำกัดความ ของเวนเคลอร์มาอธิบาย เนื้อหาความคิดในแง่เป็นหน้าที่ภาษา ซึ่งคล้าคและคล้าคเสนอว่ามันคล้าย คลึงกับหน้าที่ภาษาด้านเนื้อหาความคิด (ideational function) ของฮัลลิเดย์ ซึ่งเราจะได้ ศึกษารายละเอียดในบทต่อไป

หน้าที่ภาษาทั้งสามซึ่งคล้าคและคล้าคเสนอคือ แง่โครงสร้างลำดับใจความ ซึ่งรวบรวมและเรียบเรียงจากแนวความคิดของฮัลลิเดย์ ฮัลลิเดย์เองได้รับอิทธิพลแนวความคิด เรื่องต้นเรื่อง (theme) และส่วนขยาย (rheme) จากกลุ่มนักภาษาศาสตร์แห่งกรุงปราก (The Prague School) ซึ่งให้ความหมายองค์ประกอบส่วนนี้ของลำดับใจความแตกต่างกันไปอีก มากมาย แม้คล้าคและคล้าคก็พยายามเสนอชื่อเรียก theme และ rheme เสียใหม่เป็น frame and insert เพื่อให้เป็นคนละส่วนกับหัวข้อลำดับใจความเก่า-ใหม่ ซึ่งเป็นส่วนประกอบอีกส่วน- หนึ่งต่างหากในโครงสร้างลำดับใจความ อีกทั้งเพื่อแยกนิยามของ frame and insert ให้ ชัดเจน ไม่ปนเปื้อนสับสนกับนิยามของ theme และ rheme ซึ่งมีนิยามไว้ต่าง ๆ กัน

เมื่อได้พิจารณาดูการแบ่งหน้าที่ภาษาของคล้าคและคล้าคแล้ว เราอาจตั้งข้อสังเกตดังต่อไปนี้ ประการแรก ประโยคแต่ละประโยคที่คนเราเอื้อนเอ่ยออกมา นั้น มีหน้าที่ภาษาถึง 3 หน้าที่กำกับอยู่ ประการที่สอง หน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมนั้นทำหน้าที่สัมพันธ์กัน ในเอกัตถประโยคแต่ละประโยค เราอาจพบหน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมในใจความเดียวกัน หรือใจความหนึ่งทำหน้าที่ทั้ง 3 แง่ ตัวอย่างเช่น

- (14) เด็กชายแดง สอยมะม่วง
 ภาคประธาน ภาคแสดง
 ใจความเก่า ใจความใหม่
 ความนำ ความเสริม

"เด็กชายแดง" เป็นภาคประธานของประโยค เป็นใจความเก่าและเป็นความนำ หรือจุดตั้งต้นเรื่อง "สอยมะม่วง" เป็นภาคแสดง เป็นใจความใหม่และเป็นความเสริม

ประการที่สาม หน้าที่ภาษาทั้ง 3 แง่มุมอาจเกี่ยวโยงเข้าซ้อนกันได้ดังปรากฏในตัวอย่างประโยคข้างต้น แต่คล้าคและคล้าคมิได้อธิบายให้เห็นชัดเจนว่าเหตุใดบางครั้งเราจึงเรียงรูปประโยคผิดแผกไปจากรูปประโยคธรรมดา เช่นประโยค (17)

- (17) นายพลอสต์ ต่างหาก เล่าที่ หล่อนพบ
 ความนำ ประธาน
 ใจความเก่า

ในประโยคข้างต้นนี้ หน้าที่ภาษาบางแง่มุมมีความสำคัญมากกว่าบางแง่มุม เพราะผู้พูดให้ความสำคัญแก่ใจความบางความจึงนำมาอยู่ต้นประโยคเป็นความนำ ทำให้รูปประโยคต่างจากรูปประโยคธรรมดาทั่วไป ซึ่งมักมีประธานใจความเก่าและความนำอยู่ในใจความเดียวกัน นักภาษาศาสตร์ผู้สามารถสังเกตเห็นข้อเท็จจริงข้อนี้คือฮัลลีย์ (1967, 1973) ฮัลลีย์ไม่เพียงแต่ค้นพบว่าในใจความเดียวกัน มีหน้าที่ภาษาสัมพันธ์ซ้อนกันอยู่เท่านั้น แต่หน้าที่ภาษาบางหน้าที่อาจมีความสำคัญเหนือกว่าบางหน้าที่ และผู้พูดภาษาก็ย่อมเลือกใช้รูปประโยคหรือวางโครงสร้างลำดับใจความภายในประโยคที่สนองคอบหน้าที่ภาษาบางแง่ที่ผู้พูดต้องการ เน้นหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

2.4 แบบฝึกหัดทบทวน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. หน้าที่ภาษาเชิงวจนกรรมที่ทั้งเทราเกิร์ตและเพรดต์ คล้าคและคล้าค เสนอนั้นมีที่มาอย่างไร
2. จงเปรียบเทียบการจำแนกหน้าที่ภาษาของนักภาษาศาสตร์ทั้ง 2 กลุ่มข้างต้น ต่างมีข้อ เค้นข้อคัดยกว่ากันอย่างไร
3. ตามความเห็นของท่าน การจำแนกหน้าที่ภาษาของนักภาษาศาสตร์กลุ่มใด สมเหตุสมผล มีน้ำหนัก เชื่อถือได้มากที่สุด เพราะเหตุใด
4. จงอธิบายวลีหรือข้อความต่อไปนี้ตามความเข้าใจของท่าน พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
หน้าที่เชิงวจนกรรม
หน้าที่สรรคสร้างโลกทัศน์ร่วมกัน
5. คล้าคและคล้าคจำแนกหน้าที่ภาษาอย่างไร และแต่ละหน้าที่ภาษาสัมพันธ์กันอย่างไร อธิบายให้เข้าใจ
6. โครงสร้างลำดับใจความคืออะไร ประกอบด้วยระบบย่อยอะไรบ้าง
7. ใจความเก่า-ใหม่ ภาคประธาน-ภาคแสดง ความนำ-ความเสริม สัมพันธ์กันอย่างไร มีลักษณะการทำงานอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย
8. จงแยกแยะใจความที่ขีดเส้นได้ในประโยคต่อไปนี้ตามหลักโครงสร้างลำดับใจความของคล้าคและคล้าค
  - 8.1 กุสุม่าต่างหาก เล่าที่ ใจ เต็มรัก
  - 8.2 นายมีชอบซื้อสินค้า กรมราชทัณฑ์
9. จงวิเคราะห์ประโยคต่อไปนี้ในแง่ความแตกต่างของโครงสร้างลำดับใจความ
  - 9.1 I love thee
  - 9.2 Thee I love
10. จงอธิบายเหตุผลที่ผู้พูดเลือกใช้รูปประโยคที่มีโครงสร้างต่างกันในเรื่อง (9)

บันทึกพิเศษท้ายบท
สำหรับผู้สนใจเชิงวิชาการ

ลีและทอมป์สัน (LI 1976) ได้จำแนกประเภทของภาษาตามลักษณะคำต้นประโยค ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มภาษาที่ขึ้นต้นประโยคด้วยหน่วยประธานเป็นหลัก (subject prominent languages) ได้แก่ภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน ตระกูลซิมิติก (simitic) ภาษาอินโดนีเซีย ภาษามาลากาซี (Malagasy) และอื่น ๆ อีก

กลุ่มที่สอง กลุ่มภาษาที่ขึ้นต้นประโยคด้วยหัวข้อเรื่อง (topic prominent languages) ได้แก่ภาษาจีน ภาษา Lahu ภาษา Lisu

กลุ่มที่สาม กลุ่มภาษาที่มี หน่วยประธานหรือหัวข้อเรื่องนำหน้าประโยคในปริมาณพอ ๆ กัน ได้แก่ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี

กลุ่มที่สี่ กลุ่มภาษาที่ไม่เน้นหน่วยประธานหรือหัวข้อเรื่องนำหน้าประโยค เช่น ภาษาคากาล็อก ภาษา Illocasso

ลีและทอมป์สันยกตัวอย่างประโยคในกลุ่มภาษาที่เน้นหัวข้อเรื่องดังต่อไปนี้

1. hɛ chi tɛ pɛ? ɔ̃ dɑ? jɑ̃ ภาษา Lahu
field this one classifier rice very good

"this field (topic), the rice is very good."

2. Neì-xie shumu shu-shēn dà ภาษาจีนกลาง
those tree tree-trunk big

"those trees (topic), the trunks are big."

3. siban-in hakkjo-ga mans0 ภาษาเกาหลี
now-topic school-subject many

marker

"The present time (topic), there are many schools."

4. Gakkoo-wa	buku-ga	isogasi-kat-ta	ภาษาญี่ปุ่น
School-topic	I-subject	busy-past tense	
marker	marker		

"School (topic), I was busy."

(Li 1976 : 462)

ลีและทอมป์สันได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มภาษาที่เน้นหัวข้อเรื่องไว้หลายประการที่น่าสนใจพอจะหยิบยกมากล่าวได้แก่การที่กลุ่มภาษาดังกล่าวจะมีเครื่องหมายบ่งบอกหัวข้อเรื่อง เช่น ภาษาจีนกลาง ตำแหน่งของหัวข้อเรื่องอยู่ต้นประโยคเสมอ ส่วนภาษา Lisu และ Lahu จะมีหน่วยคำแสดงให้รู้ว่าส่วนใดเป็นหัวข้อเรื่อง (morphological marker) นอกจากนี้ในกลุ่มภาษาเน้นหัวข้อเรื่องจะไม่มีการใช้ dummy subjects เช่น it, there ในภาษาอังกฤษ i1 และ ce ในภาษาฝรั่งเศส es ในภาษาเยอรมัน การใช้ dummy subject จะพบในกลุ่มภาษาที่เน้นหน่วยประธาน ตัวอย่างเช่นประโยคภาษาอังกฤษต่อไปนี้

5. It is raining.

6. There is a cat in the garden.

อย่างไรก็ตาม กลุ่มภาษาเน้นหัวข้อเรื่องจะมีการใช้ประธานซ้ำซ้อน (double subject) มากจนเป็นที่น่าสังเกต ตัวอย่างเช่น

7. Neike	shù	yezi	dà	ภาษาจีนกลาง
that	tree	leaves	big	

"that tree (topic), the leaves are big."

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มภาษาเน้นหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ หน่วยคำใดจะทำหน้าที่เป็นหัวข้อเรื่องนั้น ไม่มีข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ กำหนดไว้ ข้อนี้แตกต่างกับกลุ่มภาษาเน้นหน่วยประธาน ซึ่งมีข้อบังคับกำหนดไว้ว่าในประโยคเน้นหัวเรื่อง (topic-comment sentences) หน่วยคำใดบ้างจะทำหน้าที่เป็นหัวข้อเรื่องได้

หัวข้อเรื่องคืออะไร มีไว้เพื่อประโยชน์อันใด วอลเลซ เชฟ (in Li 1976) เสนอความเห็นที่หัวข้อเรื่องไม่ใช่สิ่งที่มีไว้เพื่อบอกเรื่องราวในประโยคอย่างใด ๆ คิดกันหัวข้อเรื่องมีไว้เพื่อจำกัดขอบเขตเรื่องที่จะพูดถึงในประโยคหลักนั่นเอง เชฟยกตัวอย่างประโยค (2) ของ Li มาอธิบายเพิ่มเติมให้เห็นจริง (in Li 1976 : 50-51)

2. *nei-xie shùmu shù-shēn dà.*
those tree tree-trunk big.

ในประโยค (2) หัวข้อเรื่องคือต้นไม้เหล่านั้น สิ่ง que พูดถึงในประโยคหลักคือลำต้นของต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ลำต้นจะใหญ่แค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับขอบเขตต้นไม้เหล่านั้น ลำต้นใหญ่เหล่านั้นหมายถึงลำต้นของต้นไม้เหล่านั้น ไม่หมายถึงเลยไปถึงต้นไม้อื่น ๆ โดยทั่วไปแล้วหัวข้อเรื่องดูเหมือนจะทำหน้าที่ที่ครอบด้านเวลา สถานที่ หรือลักษณะเฉพาะตัวบุคคลให้แก่วิธีความหลักในประโยค ซึ่งในภาษาอังกฤษอาจทำได้โดยใช้กริยาวิเศษณ์แสดงเวลา เช่น *Tuesday I went to the dentist.*

การใช้หัวข้อเรื่องกำหนดขอบเขตด้านสถานที่ในใจความหลักนั้น มีปรากฏให้เห็นในภาษาจีนเป็นปกติ แต่ในภาษาอังกฤษนั้นต้องใช้บุพบทหรือเครื่องหมายทางภาษาช่วย เช่น *In Dwinell Hall people are always getting lost.* ซึ่งในภาษาจีนไม่จำเป็นต้องใช้บุพบท "in" แต่อย่างใด